

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідас ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/053.00.2/Б/ОК24 – 2023
	Екземпляр № 1	Арк 10/1

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Вченою радою факультету
педагогічних технологій та освіти
впродовж життя

31 серпня 2023 р., протокол № 11

Голова Вченої ради

 Оксана ЧЕРНИШ

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ»**

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»
спеціальності 053 «Психологія»
освітньо-професійна програма «Екстремальна психологія»
факультет педагогічних технологій та освіти впродовж життя
кафедра психології та соціального забезпечення

Схвалено на засіданні кафедри психології
та соціального забезпечення

28 серпня 2023 р., протокол № 7

В.о. завідувача кафедри

 Марина ОКСЮТОВИЧ

Гарант освітньо-професійної програми

 Марина ОКСЮТОВИЧ

Розробник: кандидат філософських наук, доцент кафедри психології та соціального
забезпечення САБАДУХА Олексій

**Житомир
2023-2024 н.р.**

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/053.00.2/Б/ОК24 – 2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 2

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки	нормативна
Модулів – 1	Спеціальність: 053 Психологія	Рік підготовки:
Змістових модулів – 2		2-й
Загальна кількість годин – 120		Семестр
		4-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 5 самостійної роботи студента – 2,5	Освітній ступінь: «бакалавр»	Лекції
		48 год.
		Практичні, семінарські
		32 год.
		Лабораторні
		- год.
		Самостійна робота
40 год.		
		Вид контролю: екзамен

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботистановить: для денної форми навчання – 67% / 33%.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/053.00.2/Б/ОК24 – 2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 3

2. Мета навчальної дисципліни

Мета: ознайомити студентів із психологічними теоріями особистості; основними категоріями, закономірностями та механізмами становлення особистості; розширити теоретичні уявлення про природу особистості та її структуру, типологічні та індивідуальні психологічні особливості; сформувати навички аналізу особистості та рефлексивного самоаналізу з метою професійного та особистісного розвитку майбутніх фахівців.

Завдання вивчення дисципліни:

- 1) проаналізувати основні теоретичні підходи до вивчення особистості;
- 2) проаналізувати структуру особистості, її типологічні та індивідуальні психологічні особливості;
- 3) ознайомити студентів з механізмами та закономірностями формування характеру, мотиваційної та емоційної сфер особистості.
- 4) сформувати уявлення про умови становлення та розвитку особистості.

ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Предметом вивчення «Психологія особистості» є основні теорії в дослідженні феноменології особистості в зарубіжній та вітчизняній психології, механізми та закономірності формування емоційної та мотиваційної сфер особистості, її типологічні та індивідуальні психологічні особливості. Дисципліна поєднує теоретичні аспекти таких галузей знань як «Загальна психологія», «Вступ до спеціальності», «Вікова психологія» та «Соціальна психологія».

РЕЗУЛЬТАТОМ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ Є НАБУТТЯ ТАКИХ КОМПЕТЕНЦІЙ

Інтегральна компетентність (ІК)

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

Програмні результати навчання (РН)

РН1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

РН11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

РН16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/053.00.2/Б/ОК24 – 2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 4

3. Програма навчальної дисципліни: Змістовий модуль I. Теоретичні підходи до вивчення особистості

Тема 1. Вступ до психології особистості

Предмет дослідження та завдання психології особистості. Історія вивчення особистості. Методи вивчення особистості. Місце психології особистості в системі наук. Категоріальний апарат психології особистості. Ключові підходи до вивчення особистості. Генетичні чинники розвитку особистості (Дж. Лівслі, К. Джанг і Ф. Вернон). Біологічні аспекти розвитку особистості (М. Цукерман). Теоретичний аналіз феномену психіки. Методологічні проблеми психології особистості.

Тема 2. Психоаналітичний підхід до вивчення особистості

Психоаналітична теорія З. Фрейда. Топографічна модель психіки. Потяги та інстинкти, як рушійні сили активності особистості. Механізми психічного захисту. Психосексуальний розвиток особистості за З. Фрейдом. Аналітична теорія К. Юнга. Структура особистості за К. Юнгом. Теоретичні погляди А. Адлера на особистість. Стиль життя та порядок народження у процесі становлення особистості. Соціокультурний підхід до вивчення особистості К. Хорні. Епігенетична теорія розвитку особистості Е. Еріксона.

Тема 3. Диспозиційні та когнітивно-поведінкові теорії особистості

Теорія особистості Г. Олпорта. Типологія особистості І. Г. Айзенка. Теорія рис особистості Р. Кеттела. Типологічні психологічні особливості особистості. Погляди Ж. Піяже на розвиток особистості. Особистісні конструкти Дж. Келлі. Погляди К. Левіна на особистість. Соціально-когнітивна теорія А. Бандури. Теорія оперантного навчання Б. Ф. Скінера. Теорія соціального навчання Д. Роттера. Поняття про локус контролю.

Тема 4. Гуманістичний підхід до вивчення особистості

Теорія особистості та потреб А. Маслоу. Гуманістичні психоаналітичні погляди Е. Фромма на особистість. Теоретичні засади вивчення особистості К. Роджерса. Місце особистості в логотерапії В. Франкла. Екзистенційний підхід до особистості Р. Мея. Структура особистості за Е. Берном.

Змістовий модуль II. Структура особистості

Тема 5. Емоційно-вольова сфера особистості

Почуття та емоції в структурі особистості. Теоретичні підходи до вивчення емоцій (Ч. Дарвіна, В. Вундта, Джемса-Ланге, Кеннона-Барда, психоаналітична, І. Уейнбаума, фрустраційні, когнітивістські, К. Ізарда). Структура емоційної реакції. Види емоцій і почуттів. Роль емоцій у функціонуванні особистості. Емоційні властивості особистості. Емоційні типи особистості. Емпатія та самоконтроль в структурі особистості. Емоційна компетентність та технології її розвитку. Вольові характеристики особистості.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/053.00.2/Б/ОК24 – 2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 5

Тема 6. Когнітивна сфера особистості

Інтелектуальні властивості особистості. Провідні репрезентативні системи. Стилi мислення. Поняття та особливості когнітивних стилів. Переконання та установки в структурі особистості. Когніції, когнітивні фільтри та помилки. Особливості інтерпретації реальності. Задатки та здібності в структурі особистості. Психологічні особливості розвитку здібностей. Креативність особистості.

Тема 7. Ціннісно-мотиваційна та поведінкова сфери особистості

Поняття «цінності» та «мотиви». Структура ціннісно-мотиваційної сфери особистості. Класифікація потреб і цінностей. Функції мотивів. Теоретичні підходи до вивчення мотиваційної сфери особистості. Спрямованість особистості. Властивості мотиваційної сфери особистості. Духовна природа особистості. Поняття та структура діяльності особистості. Навички та звички особистості. Поведінкові стилі особистості.

Тема 8. Індивідуальні характеристики особистості

Особистісний досвід. Характер особистості. Поняття акцентуацій особистості. Типи темпераменту. Методи вивчення темпераменту. Статеві та вікові індивідуальні властивості особистості. «Я-концепція» особистості. Етапи та чинники розвитку особистості. Саморозвиток особистості.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/053.00.2/Б/ОК24 – 2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 6

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	денна форма			
	Всього	у тому числі		
Лекції		Семінарські	Самостійна робота	
1	2	3	4	5
Змістовий модуль I. Теоретичні підходи до вивчення особистості				
ТЕМА 1. Вступ до психології особистості	16	6	4	6
ТЕМА 2. Психоаналітичний підхід до вивчення особистості	16	6	4	6
ТЕМА 3. Диспозиційні та когнітивно-поведінкові теорії особистості	14	6	4	4
ТЕМА 4. Гуманістичний підхід до вивчення особистості	14	6	4	4
<i>Разом за змістовим модулем I</i>	60	24	16	20
Змістовий модуль II. Структура особистості				
ТЕМА 5. Емоційно-вольова сфера особистості	16	6	4	6
ТЕМА 6. Когнітивна сфера особистості	14	6	4	4
ТЕМА 7. Ціннісно-мотиваційна та поведінкова сфери особистості	16	6	4	6
ТЕМА 8. Індивідуальні характеристики особистості	14	6	4	4
<i>Разом за змістовим модулем II</i>	60	24	16	20
Усього годин	120	48	32	40

5. Теми семінарських занять

з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма
1.	Вступ до психології особистості.	4
2.	Психоаналітичний підхід до вивчення особистості.	4
3.	Диспозиційні та когнітивно-поведінкові теорії особистості.	4
4.	Гуманістичний підхід до вивчення особистості.	4
5.	Емоційно-вольова сфера особистості.	4
6.	Когнітивна сфера особистості.	4
7.	Ціннісно-мотиваційна та поведінкова сфери особистості.	4
8.	Індивідуальні характеристики особистості.	4
	Разом	32

6. Завдання для самостійної роботи

Передбачається, що в період вивчення дисципліни студент самостійно виконує ситуаційні вправи, вивчає матеріал курсу в процесі підготовки до практичних занять та семінарів, а також в цілому перед сесією. Частка самостійної роботи при вивченні навчальної дисципліни складає 33 % (40 год).

7. Індивідуальні завдання

В процесі самостійної роботи студент готує презентацію на одну з обраних

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/053.00.2/Б/ОК24 – 2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 7

ТЕМ:

1. Генетичні чинники розвитку особистості.
2. Вікові та статеві індивідуальні властивості особистості.
3. Психодинамічна модель особистості.
4. Психологічні поведінкові теорії особистості.
5. Психологічні когнітивні теорії особистості
6. Гуманістичний підхід до вивчення особистості.
7. Теорії особистості європейських психологів.
8. Теорії особистості психологів США.
7. Погляди вітчизняних психологів на природу та розвиток особистості.
8. Інтегративна теорія особистості.
9. Теоретичні підходи до вивчення емоцій.
10. Умови та чинники розвитку особистості.
11. Характеристика типів темпераменту.
12. Методи розвитку здібностей особистості.
13. Підходи до визначення ключових мотивів особистості.
14. Духовна природа особистості.
15. Структура та компоненти «Я – концепції».
16. Структура особистості.
17. Просоціальна мотивація та поведінка особистості.
18. Психічне здоров'я особистості.
19. Соціальні чинники психічного здоров'я особистості.
20. Поведінкові стилі особистості.

8. Методи навчання

Лекційна форма проведення занять, яка передбачає застосування таких методів:

1. Пояснювально-ілюстративного (лекції-візуалізації).
2. Проблемного викладання.

Семінарські та практичні форми занять, які передбачають застосування методів:

1. наочні (вправи, техніки, тренінг з елементами демонстрації, ілюстрації);
2. інформаційно-комунікаційні технології;
3. мультимедійні технології;
4. інтерактивні технології;
5. дослідницько – пошуковий.

9. Методи контролю

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності студента при оцінюванні результатів навчання з навчальної дисципліни, є:

- 1) своєчасне та у повному обсязі виконання всіх навчальних завдань, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни;
- 2) глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідас ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/053.00.2/Б/ОК24 – 2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 8

дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;

- 3) вміння самостійно аналізувати феномени, що вивчаються, у їх взаємозв'язку та розвитку;
- 4) вміння застосовувати методи психологічної діагностики, психокорекції та психопрофілактики на практиці;
- 5) здатність використовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.

Контроль складається з поточного контролю виконання студентами самостійної роботи та модульного контролю, контролю виконання індивідуальних завдань та семестрового контролю.

Модульний контроль здійснюється шляхом перевірки графіку відвідування студентами лекційних та практичних занять та опрацювання відповідного матеріалу (у випадку пропуску занять), перевірки домашніх завдань, усного та письмового опитування і завершується написанням модульної контрольної роботи.

Семестровий контроль здійснюється шляхом складання екзамену.

10. Схема нарахування балів

Підсумковий контроль

1. Оцінювання якості засвоєння дисципліни за всіма видами навчальних занять проводиться без участі студента на підставі усіх попередніх модульних контролів, що передбачені навчальним планом шляхом визначення середньозваженого балу (округленого до сотих) результатів модульних контролів.

2. Загальна кількість балів та результати семестрового контролю доводяться до відома студента. При проведенні підсумків семестрового контролю необхідно враховувати наступне:

- у разі, якщо студент погоджується з результатом контролю, відповідна кількість балів та оцінка (за національною шкалою та шкалою ECTS) виставляються у відомість;

- у разі, якщо студент отримав від 0 до 59 балів, то у відомість за національною шкалою виставляється оцінка “незадовільно” (“F” та “FX” відповідно до шкали ECTS);

- у разі, якщо студент, який отримав позитивну оцінку за результатами модульного контролю, має бажання підвищити результати семестрового контролю, то він складає екзамен зі всього курсу під час сесії (за розкладом), результати якого виставляються у відомість.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015		Ф-31.07- 05.01/053.00.2/Б/ОК24 – 2023
	Екземпляр № 1		Арк 10 / 9
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

11. Розподіл балів, що отримують студенти Форма підсумкового контролю – екзамен

Розподіл								Сума
Змістовий модуль № 1				Змістовий модуль № 2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	
10	10	15	10	10	15	15	15	100

Рекомендована література

Основна література:

1. Психологія особистості [текст] підручник, 3-тє вид., перероб., доповн. / В. П. Москалець. – Київ: Видавництво Ліра-К, 2020. – 364 с.
2. Теоретичні основи психології особистості : навч. посіб. / М. В. Папуча, М. М. Наконечна. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2018. – 60 с.
3. Кацавець Р.С. Психологія особистості. Навчальний посібник. – Київ : Алерта. 2021. – 134 с.
4. Шахова О.Г. Соціальна психологія особистості: Навчальний посібник. – Харків: «Контраст», 2019. – 116 с.

Допоміжна література:

1. Мітіна С.В. Психологія особистості: навч.-метод. посіб. Київ: Видавництво Ліра-К, 2020. 274 с.
2. Фрейд З. Вступ до психоаналізу. Нові висновки/пер. Таращук П. Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2021. 552 с.
3. Титаренко Т. М. Психологічне здоров'я особистості: засоби самопомоги в умовах тривалої травматизації : монографія / Т. М. Титаренко / Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2018. – 160 с.
4. Hogan R. and Ryne A. S. Personality theory and the nature of human nature. «Personality and Individual Differences» 152. 2020. 850 p.
5. Matz, Sandra C., and G. M. Harari. «Personality–place transactions: Mapping the relationships between Big Five personality traits, states, and daily places». Journal of Personality and Social Psychology 120.5. 2021: 1367 p.
6. Комар Т. В. Науково-теоретичні засади дослідження проблеми стратегій реалізації творчого потенціалу особистості / В. І. Афанасенко, Т. В. Комар // Актуальні проблеми психології: Зб. наук. пр. Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України. Київ : ПП Лисенко, 2020. Том ІХ. Загальна психологія. Історична психологія. Етнічна психологія. Випуск 13. С. 8-18.
7. Міхеєва Л., Оксютівич М., Олійник М. Емпіричне дослідження психологічних особливостей прояву посттравматичного стресового розладу у військовослужбовців. Науковий журнал "Психологічні травелогі", 2023. № 4. С. 6-15.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/053.00.2/Б/ОК24 – 2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 10

8. Бурлакова І.А., Оксютрович М.О., Сабадуха В.О. Військова девіантологія. Навчальний посібник. - Житомир : Державний університет "Житомирська політехніка", 2023. 142 с.
9. Оксютрович М., Мельничук Д. Конструктивні стратегії поведінки особистості у психогенних кризових ситуаціях. Вчені записки Університету «КРОК». 2023. 1(69). 253–260.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. Електронна бібліотека Державного університету «Житомирська політехніка» <http://eztuir.ztu.edu.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>
3. Наукові видання Інституту психології імені Г.С. Костюка Національної академії педагогічних наук України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://psychology-naes-ua.institute/info/265/>
4. Актуальні питання сучасної психології - http://library.sspu.sumy.ua/wpcontent/uploads/2018/04/Aktualny_pitannya_suc.psihologii
5. American Psychological Association: <http://www.apa.org>